

SALGÓTARJÁNI SALÁTA

2007 JÚNIUS

A város körngetege
háttérben Salgó vára

Városháza, előtérben
a Múzeum.

A Fő tér a Karancs Szálló-
val és a József Attila
Művelődési Központtal.

A rendőrség és a bíró-
ság múlt század eleji
épületei.

Római katolikus templom

A VÁROS TÖRTÉNETE

Salgótarján Nógrád megye legnagyobb városa és egyben megyeszékhelye is. Lakóinak száma mintegy ötvezer. A Tarján patak és a Salgó patak partján északi irányban szűkülő völgyében helyezkedik el, a Karancs - Medves hegység és a Cserhát észak-keleti nyúlványai között, kétszázötven méter tengerszintfeletti magasságban. Neve a Honfoglalás korába nyúlik vissza: a "salgó" régi magyar szó (jelentése: fényes) a "Tarján" pedig az ötödik honfoglaló törzs neve.

Ha a Salgói Vár vagy a Karancs, esetleg a Pécskő csúcsáról körülnézünk, azonnal egyértelművé válik - az eredendő szépségen túl - milyen változatos táji környezet alakult ki, milyen földrajzi adottságok határozták meg a település hajdani létrejöttét. Ami azonnal feltűnik: a sok hegy, a változatos térszíni formák, a hegyek és fensíkok váltakozása. Ez utóbbiak közül legnagyobb a Medves fensík, amely északról és keletről határolja a várost.

Valójában a szórványos birtoklástörténeti adatokon kívül semmi mással nem rendelkezünk, így legfeljebb a magyar történettudomány által feltárt általános helyzetképet tudnánk felidézni. Minden bizonnyal semmi olyan más dolog nem volt itt, amely egy átlagos jobbágyfalutól eltérő képet, életmódot alakított volna ki.

A 17. század közepétől kezdődően gyarapodik a számuk, de messzemenő következtetésekre nemigen juthatunk. 1647-ben malom és kovácműhely volt a faluban, de a falu létszámáról nincs ismeretünk. Csaknem három évtized után, 1674-ben készült az első fennmaradt Canonica Visitató, amelyből kiderül, hogy Salgótarjának 247 lakosa volt. A falu közepén állt a nagy, tágas plébániatemplom. A török háború utolsó szakasza, főleg az 1682 évi füleki ostrom ezt a kis lélekszámú falut sem kímélte, elhagyatottá vált a település. Egy évtized múltán kezdődött meg az újjáépítés és a benépesítés. A 18. század elején gróf Wolkra Ottó, majd a Szluha család lett a falu birtokosa. Tőlük vette meg 1748-ban Jankovich Miklós septemvir a salgói uradalmat (faluvallást), s a Jankovich család lett csaknem egy évszázadig a település fejlődésének, életének a meghatározója.

Az újratelepítés után csak lassan nőtt a falu lélekszáma. 1755-ben is mindössze 268-an éltek itt. A falu lakosai jobbágyok és zsellérek voltak, és mellettük megjelent az ipari foglalkozási réteg képviselőiben a molnár, a kovács, majd a zsidó kereskedő is.

A 18. század közepi Salgótarjánról, a faluról már több ismeretünk van. A jobbágyfalu még semmivel sem tűnik ki a környék települései közül. Sőt 808 lakosával az aránylag kisebbek, jelentéktelenebbek közé tartozott. Területének csaknem 95%-a a Jankovich család birtokában volt. A falu képe ekkorra alapjaiban a maig érvényes elhelyezkedési rendet mutatja. A hosszú ipszilon alakú völgyben húzódtak meg a házak, helyenként teljesen feltelepülve a domboldalakra, illetve az oldalvölgyekre.

Ekkor még gyakorlatilag két részre oszlott a település.

Az egyik a Tarján patak völgyében húzódott meg a mai főutca (Rákóczi út) vonalán, a másik a mai nyugati városrészben a Meszes lábánál, a Karancsaljai út környékén. Kialakult a Pécskő út elődje is 20-30 lakóházzal. A Pécskő utcától az Arany János útig terjedő területen kezdett formálódni a fő utca képe.

Salgótarján mai története a múlt század közepén a barnaszén felfedezésével kezdődik, ekkor emelkedik ki a település a jelentéktelen jobbágyfalvak sorából. A barnaszénbányászat 1850 körül indult meg a leendő várostól mintegy 10 km-re lévő Inászó pusztán, így a szénbányászat és az erre épülő ipar központja szinte természetesen Salgótarján lett. Ez a város jelentette 1867-től 1871-ig a Budapestről az északi bányavárosok felé futó vasútvonal végállomását - a vasutat később Losoncig, illetve Rutkáig építették ki.

A város 1950-től a megye székhelye lett, ekkor indult meg a városépítés, melynek maig is tartó legjelentősebb szakasza az 1960-as évek elején kezdődött az elavult városközpont újjáépítésével.

M DR VÍZKELETY LÁSZLÓ EMLÉKÉRE M

LÁTNIVALÓK – TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

SALGÓI VÁRROM, SALGÓTARJÁN

A 625 méter magas bazaltvulkáni kúpon áll a XIII. században épült vár. Mára csak a romok maradtak, illetve egy helyreállított torony, amiből nagyszerű kilátás nyílik a vidékre.

Falépcsőn juthatunk fel a fellegvárba, illetve még feljebb, a vár sziklabércre épült tornyába, amely az elmúlt években történt felújítás során tetőt kapott.

A várat a Kacsics nemzetségbeli Simon bán építtetett Teljes kiépítése a Szapolyai család idejére, a XV. századra esett. Jelentős szerepe volt a török megszállás idején is. A XV-III-XIX. században hosszú ideig a Jankovich család kezében volt.

A salgói vár helyreállításának gondolata először a XX. század 1930-as éveiben vetődött fel. 1938-ban fedett, fából készült kilátó-tornyot építettek az "őregtoronyra". A második világháborúban, illetve az azt követő évek során megsemmisült a kilátó, csak a falcsonkok maradtak meg.

A rom helyreállítására a 1970-es években készültek új tervek, majd 1981-83-ban régészeti feltárásokat végeztek itt.

A hajdani várkapu melletti sziklás bazaltoszlopokon 1923 óta fehér márványtábla hirdeti, hogy 1845. június 11-én itt járt Petőfi Sándor.

RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM (SZENT ANDRÁS APOSTOL)

Az 1973-ig a bányatelekkel együtt önálló közigazgatású Zagyvarónán álló templom hajója és szentélye XIV. századi eredetű, toronnyal az 1896-os felújítás során bővítették.

A templom főoltára és szőszéke barokk stílusú. A falképeket Bárti József 1934-ben festette.

BOSZORKÁNYKŐ, SALGÓTARJÁN

A vulkáni eredetű Karancs és Medves tájvédelmi körzet területén található a Kis-Salgó (más néven Boszorkánykő) jellegzetes meghajlott bazaltlemezeivel. A hegy kettős bazalt kúpjáról látható Salgó, Somoskő és Zagyvafő vára.

RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM ÉS FERENCES RENDHÁZ (SZENT JÓZSEF)

A műemlék jellegű templomot és a hozzátartozó volt rendházat 1934 és 1936 között - Szontagh Pál tervei alapján - a ferences rend építtette. A ferencesek 1950-ig működhettek itt.

SOMOSKŐI VÁR, SALGÓTARJÁN

A várhegy sajátossága, hogy kettészeli az országhatár, ami az uniós csatlakozás óta szabadon átjárható. Mindig is sok érdeklődőt vonzottak a történelmi falak, a remek kilátás és az itteni bazaltömlés.

A várat a tatárjárás után feltehetően az itt birtokos Kacsics nemzetség egyik tagja építhette az 526 méter magas hegyre. Az

építéshez a környék jellegzetes anyagát, a vulkánkitörésekből származó sokszögletes bazaltoszlopok egy részét is felhasználták. A várnak két kerek tornya volt, a bejáratot a harmadik torony védte. Ma az egyik kerek torony rekonstruálva, a másik romjaiban látható.

Somoskő északi oldalán van a bazaltuhatag, ahol íves-oszlopos formában szilárdult meg a láva.

NÓGRÁDI TÖRTÉNETI MÚZEUM, SALGÓTARJÁN

A múzeum látványos és gazdag tárháza a megye történelmi ismereteinek. Különlegessége Balázs János cigány festő és költő hagyatéka, valamint a gazdag képzőművészeti anyag.

A múzeum egyedülálló Madách és Mikszáth anyaga révén országos gyűjtőkörrel rendelkezik. A művészettörténeti szakterület különleges értéke Mihályfi Ernő hagyatéka, mely a két világháború közötti magyar képzőművészet legjelentősebb alkotóinak festményeit, grafikáit tartalmazza, valamint az egyedi rajz területén is jelentős gyűjteménnyel rendelkezik a több mint húsz éve megrendezésre kerülő Országos Rajzbiennálé révén. Balázs János Salgótarjában élt cigány festő és költő kézirat és képzőművészeti anyaga kuriózum erejű gyűjteményi egység.

A múzeum gyűjtőkörébe a történeti múzeológia, a műszaki-

technikatörténet, numizmatika, a művészettörténet, és az irodalomtörténet tartozik. A megye múltját bemutató múzeumot 1959-ben alapították; mai, Magyar Géza által tervezett épületét 1980-ban avatták fel. A háború után ez volt az első

olyan múzeum hazánkban, melyet eleve erre a célra építettek.

TANÖSVÉNYEK A KARANCS-MEDVES TÁJVÉDELMI KÖRZETBEN

A Salgó-hegyen álló egykori vár romjaihoz vezető 2 km hosszú tanösvény- és állattani, geológiai, tájképi, ipar- és kultúr-történeti értékeket mutat be. A somoskői geológiai tanösvény és

kőzetpark a kőbányászat és kőfeldolgozás történetébe enged betekintést. Mindkettő szabadon látogatható.

BÁNYAMÚZEUM, SALGÓTARJÁN

Az 1938 és 1951 között működött akna vágatrendszerében kialakított múzeum

SALGÓTARJÁNI SALÁTA

áttekintést nyújt a bányáról és berendezéseiről. Emellett felszíni géppark és bányatörténeti kiállítás is látható.

A múzeum 1965-ben nyitotta meg kapuit a József-lejtőszakna 1951-ben elhagyott, de épségben maradt vágatrendszerében. Itt megtekinthetők a ma már muzeális bányagépek - a rakodók,

szénfejtők -, a bemeneti tárolórész, a lejtős szállítóvágat, a homokkőbe vágott, biztosítás nélküli vágatrendszer, stb.

Az egykori bányakolónia egyik megmaradt tisztai lakásában 1985-ben történeti kiállítást (térképekből, statisztikákból, fotókból, dokumentumokból, kézi szerszámokból, viseletekből stb.) rendeztek be. Az épület falán az évek során egykori bányatársulati igazgatók, igazgatósági elnökök, vezetők - Zemlinszky Rezső (1824-1885); id. dr. Chorin Ferenc (1842-1925); ifj. dr. Chorin Ferenc (1879-1964), Pothornik József (1903-1984) - emléktáblát helyeztek el.

Az udvaron kialakított ipari skanzen bemutatóján 1986 óta láthatók szállítóeszközök: mozdonyok, csillék, vagonok. A bányajárára vállalkozókat egy harangláb és a lármafa (a klopacska) köszönti.

RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM (KISBOLDOGASSZONY)

A Kísboldogasszony tiszteletére szentelt támfallal védett, Árpád-kori alapon álló, XVIII. századi barokk templom az 1821-es tűzvész után új szentélyt és bejáratot kapott. Tornya 1866-ban készült.

Salgótarján András nevű papját a fennmaradt iratokban már 1262-ben említeték, s a plébánia az 1331-37. évi tizedjegyzékben is szerepelt. Középkori templomáról nincs sok adat. A karzat az

1821-es tűzvész után, a torony 1866-ban épült, majd 1900-ban a barokk hajót kelet felé kétszakaszos, háromhajós, neobarokk részzel bővítették. Ekkor készültek a fióktornyok is. Mai formáját 1914-ben kapta, amikor a három hajót tovább bővítették. A toronycsarnokból a hajóba vezető ajtó a barokk épület megmaradt főbejárata. Mögötte a barokk egyhajós rész következik, két boltszakasszal. A fő- és az északi oldalhajó három, a déli oldalhajó négy boltszakaszos kialakítású. A templom belső terét sűvegoltozat fedi.

A főoltár a zagyvarómai születésű Bátki József (1877-1948) szobrászművész alkotása 1923-ból. A Szent József-oltárt Bóna Kovács Károly készítette.

MÓRICZ ZSIGMOND-EMLÉKTÁBLA

Az egykori tisztai kaszinó, illetve olvasóegylet - majd művelődési ház - falán emléktábla hirdeti, hogy Móricz Zsigmond, a jeles író többször is járt ebben az épületben.

ÜVEGFÚVÓK, SZOBOR

Salgótarján, Huta u. 1. sz.

Az öblösüveggyár északi sarkánál állították fel 1983-ban Kalló Viktor Üvegfúvók című kompozícióját, amely a generációkon át öröklődő szakmának állít emléket.

AZ 1956-OS SORTÚZ EMLÉKMŰVE

Salgótarján, December 8. tér

Az 1956-os sortűz áldozatainak emlékére a December 8. tér közepén állították fel 1993-ban Szabó Tamás szobrászművész emlékművét. A tér neve is a sortűz napjára emlékeztet.

BÁNYÁSZ-SZOBOR

Salgótarján, Zemlinszky Rezső u. 1. sz.

A bányamúzeum felszíni épületének kertjében áll Vasas Károly bányászt ábrázoló szobra.

VÁJÁR, SZOBOR

Salgótarján, Zemlinszky Rezső u. 1. sz.

A bányamúzeum előtt látható a Nógrád megyei id. Szabó István, (1903-1992) Kossuth-díjas szobrászművész Vájár című szobra.

SZENT ISTVÁN-SZOBOR

Salgótarján, Kassai sor

A könyvtárépület szomszédságában, a kálvária lépcsősora alatt 1995-ben állították fel Bobály Attila Szent Istvánt ábrázoló kompozícióját.

KOSSUTH-MELLSZOBOR

Salgótarján, Május 1. u.

A Népjóléti Képzési Központ előkertjében található Benke Zoltán alkotása, az 1994-ben felavatott Kossuth Lajos-mellszobor.

JÓZSEF-AKNA

Az 1937-ben megnyitott 180 méter hosszú lejtőszakna ipari műemlék. Jelenleg föld alatti bányamúzeumként üzemel.

SZÉCHENYI-SZOBOR

Salgótarján, Múzeum tér

Az 1995. március 15-én felállított Széchenyi-szobor Bobály Attila helybéli, Somoskőn élő szobrászművész alkotása.

A NÉPAKARAT FÁJA, SZOBOR

Salgótarján, December 8. tér

A megyeháza épületének falán Asszonyi Tamás szobrászművész A népakarat fája című alkotása és egy emléktábla az 1956-os tragikus sortűz emlékéét idézi.

A 25. GYALOGEZRED EMLÉKMŰVE

Salgótarján, temető

A helyi képzőművész, Bóna Kovács Károly 1932-ben készült nagyméretű domborműve a 25. gyalogezrednek állít emléket.

MILLENNIUMI OBELISZK

Salgótarján, Zagyvaróma; Fenyvesalja út 6.

A római katolikus templom mellett áll az 1896-ban emelt millenniumi obeliszk.

I. VILÁGHÁBORÚS EMLÉKTÁBLA

Salgótarján, Zagyvaróma; Fenyvesalja út 6.

Az I. világháborúban elesett 24 hősi halottira a római katolikus templom falán elhelyezett tábla emlékeztet.

1848-AS EMLÉKTÁBLA

Salgótarján, Arany János út 12.

A Madách Imre Gimnázium falán elhelyezett tábla szövege: "Emlékezetül - Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc salgótarjáni és Nógrád megyei hős honvédeknek - Salgótarján közgyűlése 1989".

PÉCSKŐ

Az 544 méter magas vulkáni sziklacsúsról minden irányba különleges panoráma nyílik. A Pécskő területéből 1987 óta 133 hektár természetvédelmi terület. Zagyvafő vára

A várat a tatárjárás után feltehetően az itteni birtokos Rátót nemzetség egyik tagja építhette, első ízben

egy 1341-ben kelt oklevél említi. Egy 1435-ben kelt okirat már "Castrum desertum Zaghwafew"-nek, azaz elhagyott erődnek nevezi.

A romos várat 1441-ben elfoglalták a husziták, és újra felépítették. Mátyás király visszafoglalta tőlük 1460-ban, de 1469-ben már ismét romokban hevert, és ezután már nem épült fel. Az 1987 és 88 között végzett

feltárások során a vár platóján valószínűleg a XIII. század második felében épült tornyot és kőépületek alapjait tárták fel. Ma a visszatakart rom földhalmi és egy-két csekély falmaradvány várja az ide látogatót.

SZABADSÁG-EMLÉKPARK

A vadaskerti öreg tölgyfa köré Kiss István szobrászművész 1984-ben tervezte meg az emlékparkot.

A megyei kórház jobb oldalán állt a 350 évesre becsült, 8,5 méter törzskerületű vadaskerti öreg tölgyfa, amelynek számos neve volt az elmúlt évtizedek során. A harmincas évek második felétől - bizonyos történelmi legendákra hagyatkozva - Rákóczi-fának hívták. 1952-ben, az aktuális politikai kurzus jellegének megfelelően Rákóczi-fának nevezték. 1959-től a Tanácsköztársaság, illetve a vöröskatonák emlékfájaként emlegették. Az utóbbi másfél évtizedekben újra a Rákóczi-fa elnevezés került előtérbe, s a fa konzerválásával egy időben emlékpark alakult ki a fa körül. A fa sajnos a 90-es évek végén elpusztult, ma csak a csonkja látható.

HARANGLÁB

Salgótarján, Somoskő

A somoskői vár aljában áll az évtizedekig használt, de sokáig némaságra kárhozott harangláb, melyet nemrégiben restauráltak.

PETŐFI-KUNYHÓ

A somoskői vár alatt, a Petőfi-emlékigetben található az a kunyhó, melyben a költő 1845. június 12-ei látogatása során megpihent. A kunyhó a felújítás során új tetőt kapott, és emlékkiállításnak is otthont ad.

MARGIT-KÁPOLNA (BOLDOGASSZONY)

A Szent Margit által a XIII. században, apja, IV. Béla megmenekülése emlékére építtetett, Boldogasszonymak szentelt kápolna eredeti, román stílusra utaló falmaradványainak kövei ma is láthatók.

A Karancshoz tartozó Kápolnahegy kis fennsíkján, nem messze a Karancs-nyeregtől a bronzkorban megerősített telep állt, ezt bizonyítják a szórványos felszíni leletek és a hegy peremén megfigyelhető földsáncok. Kis fennsíkjára építtették, feltehetően a XIII. században a román stílusú kápolnát, mely a középkorban Szent Margit tiszteletére volt szentelve. Dr. Dornyai Béla ásatásakor előkerült legkorábbi pénzletek IV. Béla korából való. **A környéken eltejtett monda szerint IV. Béla a tatárok elől menekülve a hegy lábánál pihent meg, s erre emlékezve leánya, Margit a csúcsra kápolnát építtetett. A monda másik változata: IV. Béla király a tatárok elől menekülve a Karancs hegyen húzta meg magát kis seregével, s fogadalmat tett, hogy amennyiben megmenekül, egy szép templomot fog a hegyen emelni. Amikor a tatárok kivonultak az országból, neki is kezdett a templom építésének, de nem arra csúcsra akarta építtetni, ahol most van, hanem a középsőre, a legmagasabbra, amelyen jelenleg a kilátó is található. De amit a kőművesek nappal megépítettek, azt az éjszakai árnyak áthordták a másik csúcsra. A király végül is belenyugodott és itt építtette fel a templomot. Arról is szól a monda, hogy Szent László a Karancsról urgatott a Szentkúti forrás sziklájára, amelyen a ló patkója látszik és amelyikből a forrás buzog.** A Krancs híres búcsújáró hely volt ebben az időben, a XVIII. században remete is lakott a romok mellett. A középkori építmény pusztulásáról nincs adatunk. 1927-ben hozzáépítették az É-D-i irányú hajót és szentélyt. A kápolnát 1950-ben leszerelték, a XIX. századi oltárkép dr. Karda József közlése szerint Pannonhalmára került. Kis faharanglábakon álló harangját az aggteleki templomnak ajándékozták.

A II. világháború utáni években - funkcióját veszítve - a kápolna ismét nagyon megrongálódott, s műemlék jellegű kápolnaromként tartották nyilván. Azonban a Karancs-völgyi községek lelkes hívei az 1990-es évek elején szépen helyreállították. Az egri érsek szentelte fel, és azóta évente több búcsút is tartanak a Boldogasszony-kápolnában.

CÍMER TÖRTÉNET

Salgótarján községnek két címeres pecsétje ismeretes, az egyik az 1770-es évekből származik, a másikon 1861-es évszám szerepel. Minkét pecsét közös motívumai: a búzakalász és a csoroszló, ill. a "Salgótarján község" felirat. A város vezetői 1922-ben igyekeztek a várost megillető címer használatának jogosságát felkutatni. A címert a levéltárral szerették volna elkészíttetni, hogy a heraldika követelményeinek megfelelően és a település történelmi múltján kívül kifejezésre jusson a bányászat és a kohászat szerepe a város életében. A belügyminiszterhez felterjesztett címertervet azonban a szakértők nem találták adományszóra alkalmasnak, mivel a heraldika szabályainak nem felelt meg. A város vezetése ezek után évekig olyan jelképeket használt hivatalos rendezvényeiken, amelyek címerszerű jelvénynek hatottak.

1938-ból már írásos emlékek maradtak a város akkori címeréről. A városháza homlokzatán elhelyezett címer a következőképpen nézett ki: pajzs alakú, melynek közepén három kémény helyezkedik el, a bal felső sarokban a két bányászkalapács, jobb sarokban villám, mely éppen becsapni készül a három kéménybe. A pajzsot két fél fogaskerék fogta közre, jelezve ezzel, hogy a város az iparra épült.

Egy 1941-ben megjelent heraldika munkában újabb városcímer bukkan fel. Ez álló, csücskös talpú pajzsos kékkel és ezüsttel hétszer balharánt osztott pajzsban fekete sás ábrázol, felette háromlombos sisakkorona látható.

Ezt a tervet a belügyminiszter - 1942. május 11-én keltezett levele szerint - nem fogadta el, az általa tett javaslatot pedig a város vezetése utasította el. Amikor 1949-ben a vármegyék és a városok címereinek használatát betiltották, Salgótarjánban is hosszú időre lekerült napirendről ez a kérdés.

Az új tervet csak 1967. szeptember 18-án terjesztették a Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága elé. E szerint: a város címere klasszikus, hegyben végződő pajzs forma, színei a piros és a fekete. A címert egy vízszintes, fekete hullámvonal két részre osztja. A pajzstalp színe fekete, a pajzsfő piros színű. A pajzstalp közepén arany bányászjelvény áll, ettől jobbra és balra hegy alakú elhelyezkedésben aranyfák vannak. A pajzsfő közepén arany keretben fekete téglahalom van, melyből arany fogaskerék emelkedik ki.

A címer használatát a rendszerváltás után 1992-ben az akkori önkormányzati képviselő testület 16/1992.(VIII.31.)Ör. sz. rendeletében helyezte hatályon kívül és elfogadta a jelenlegi címert: Az Önkormányzat címere csücskös talpú hasított pajzs, melynek jobb oldalán az ipari-bányászati műltra utaló fekete mezőjében a három ezüst (fehér) pólya (sáv) a helységet átszelő vizeket (Salgó-, Tarján- és Pécskő patakokat) jelképezi. A bal oldali ezüst mezőben a hármás zöld színű halom felett fekete, felröppenő helyzetű sas látható. A hármás zöld halom a város természeti

BAGLYASKÓ

Salgótarján, külterület

Egy völgykatlan közepéből emelkedik ki mintegy 300 méter magasan a kettéhasadt bazalt, ami nem más, mint megszilárdult láva "kétpúpú" maradványa. A környék természetvédelmi terület.

ÖBLŐSÜVEGGYÁR

A gyárban az üvegfúvás, -csiszolás látványos műveletei és a mintateremben elhelyezett szebbnél szebb alkotások előzetes bejelentés és egyeztetés alapján csoportosan megtekinthetők.

RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM (SZENT ANDRÁS APOSTOL)

Az 1973-ig a bányatelepekkel együtt önálló közigazgatású Zagvarón álló templom hajója és szentélye XIV. századi eredetű, toronnyal az 1896-os felújítás során bővítették.

A templom főoltára és szőszéke barokk stílusú. A falképeket Bátki József 1934-ben festette.

REFORMÁTUS TEMPLOM

A Meszes-oldal keleti lábánál 1927-től 1929-ig - Prokisch János és Obrincsak Ernő munkájaként - épült fel a templom.

Az építés kezdeményezője Liptay B. Jenő, a Rimamurányi Salgótarjáni Vasmű Rt. akkori igazgatója volt. (Liptay B. Jenő a templom befejezését már nem érthette meg, mert 1928-ban elhunyt, de az itteni kriptá lett végső nyughelye.) A II. világháború során a harangokat elkobozták, pótlásukra 1948-ban, az akkori köztársasági elnök Tildy Zoltán jelenlétében került sor.

EVANGÉLIKUS TEMPLOM

A Kucord déli nyúlványán, a köztemetővel szembeni hegytetőn Szvoboda Jakab tervei alapján 1882 augusztusára épült fel a neoromán templom, amelyhez a Salgó útról 63 lépcsőfok vezet.

A hívőket a kapuban "Felment a hegyre, hogy imádkozzék" kiírás fogadja. Az oltárképet Molnár János festette. A templom minden részéből úgy lehet Jézus szeméibe nézni, mintha mindig a feléje tekintőre irányítaná a figyelmét. A tornyot 1999-ben újították fel.

RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM (KRISZTUS KIRÁLY)

Salgótarján, Petőfi u. 99.

A Blankenberg János tervei alapján épült, 1934-ben - Krisztus Király tiszteletére - szentelt templom freskóit - a salgótarjáni születésű, Baglyasaljához munkássága révén szorosan kötődő - Bóna Kovács Károly (1897-1970) festette.

KÁLVÁRIA

Salgótarján, Meszes-tető, Szent Imre-hegy

A Meszes-tetőn 1943-ban épült a kálvária. A teraszos megálló követően a Krisztus szenvedését megőrkítő 14 stáció között gyalogút kanyarog a tetőn lévő három keresztig.

SALGÓTARJÁNI SALÁTA

környezetére, a fekete sas a honfoglaló magyarok Tarján nevű törzsére utal. A pajzsfőn arany színű, ötös osztású, ívelt, a pajzsal két szélén közvetlenül érintkező koronát formázó bástya helyezkedik el, mely a Salgótarjáni körülvívő várakat (Baglyaskó, Salgó, Zagyvafő) szimbolizálja.

HÍRES EMBEREK

Dr. Csengődy Lajos

/1894-1955/

A salgótarjáni evangélikus egyház jeles személyisége a Bács-Bodrog megyei Szabadkán született 1894. június 1-jén, iparos család gyermekeként. A középiskolát szülővárosában végezte el 1913-ban, majd a pozsonyi Evangélikus Theológiai Akadémián tanult 1913-1917 között. 1917-ben szentelték lelkésszé, s a budapesti Deák téri evangélikus egyház segédlelkésze lett. 1920-1924 között püspöki másodlelkész. A Pázmány Péter tudományegyetemen filozófiát tanult, 1922-ben doktorált. 1924-ben a Csákvári evangélikus gyülekezet vezető lelkészévé választották.

Salgótarjáni működése alatt az egyházi egyesületek létrehozásával megszervezte a szórványgondozást. Zagyvapálfalva 1927-ben, Somoskőújfalu 1943-ban fűkegyház lett. A templomot, az egyházi épületeket felújította. 1936-ban új kultúrházat építtetett. Aktív gyülekezeti életet alakított ki, megújította 1919-ben a Nőegyletet, 1920-ban a Luther Szövetséget. 1925-ben megalakította az Evangélikus Leányegyletet. Családi estélyek, karácsonyi vásárok, vallásos teadélutánok létrehozása jellemzi társadalmi aktivitását. 1928-ban újjáalakította az Ifjúsági Önképzőkört. Közreműködött 1939-ben a zagyvapálfalvai templom létrehozásában. Az Állami Iskolák Gondnokságának elnökeként az ifjúság nevelésnek jobbitásán tevékenykedett. Jelentős a vallásfilozófiai irodalmi munkássága.

Dr. Csengődy Lajos tagja volt a városi képviselő testületnek, elnöke a nőgrádi lelkészegyesületnek. 1939-ben alesperesnek, 1940-ben tanügyi esperesnek, 1942-ben főesperesnek választották és ellátta az egyházkerületek főjegyzői feladatát is. 1946-tól püspök helyettesként szolgált. 1954-ben nyugdíjazták, 1955-ben hunyt el Budapesten.

Dr. Dornay Béla

/1887-1965/

A Zala megyei Keszthelyen született 1887. március 25-én. Gimnáziumi tanulmányait Tatán, Vácon és Keszthelyen végezte a piaristák nevelése alatt. Keszthelyen érettségizett 1905-ben, majd a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen tanult. 1909-ben a rózsasági gimnáziumba került, 1910-ben kapta meg tanári oklevelét. Tanári munkája mellett tudományos kutatással kezdett foglalkozni, alapítója volt a vármezei múzeumnak. 1913-ban doktorált. 1918-ban Magyaróváron tanárként és múzeumszervezőként tevékenykedett. 1921-ben kilépett a piarista rendből és különböző intézetekben dolgozott.

Az alulról salgótarjáni magángimnáziumhoz 1923-ban pályázat útján került és 17 éven keresztül élte egy tudós gimnáziumi tanár életét. Több tudományág is érdekelte, így pl. a régészet, a történelem, a geológia, a néprajz, a botanika, a művészettörténet, de önmagát csak "honismeretőnek" nevezte. Folyamatosan jelentette meg szakfolyóiratokban, a helyi lapban cikkeit a város múltjából. 1933-tól indította útjára Salgótarjáni Könyvek című sorozatát 1944-ig. A város helytörténeti irodalmát Dornay Béla 67 tanulmánnyal gazdagította. Három múzeumot alapított, hétnek volt munkatársa. Kezdeményezője volt a salgótarjáni városi múzeum alapításának. Tevékenyen vett részt 1935-ben a Salgói Menedékház létrehozásában.

A keszthelyi Balaton Múzeumból ment nyugdíjba 1948-ban. Történelmi munkakedvvel folytatta szülőföldje kutatását, munkás éveinek termése a több mint 400 cikk, tanulmány. 1965. április 5-én hunyt el Budapesten. A keszthelyi családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. 1970-ben a Bakonyi Panteonban örökítették meg emlékét, Salgótarjában 1997-ben iskola vette fel nevét és leplezték le a domborművét.

Dr. Förster Kálmán

/1885-1971/

A Szepes megyei Szepesolasziban született értelmiségi családban. A polgári eszmék, a magyarságtudat és az európai kultúra ápolása, értékeinek megőrzése és továbbadása a család mindennapi életében tetten érhető volt. A gimnáziumot Szepesolasziban, Iglón, Lőcsén, Kassán, Eperjesen folytatta, a budapesti egyetemet 1909-ben fejezte be. 1910-ben Poprád polgármestere lett. Az 1918-ban létrejött szlovák államalakulatra nem esküdött föl, ezért el kellett hagynia szülőföldjét. 1919-ben Újpest helyettes polgármestere, majd megbízzák Salgótarján városá válásának az előkészítésével. Megpályázta az új városi polgármesteri állását, amelyet 1922-1943 között töltött be. Förster Kálmán feladatának tekintette a különállás, a megosztottság csökkentését. Szívén viselte a helyi származású tehetséges fiatalok sorsát, ezért 1924-ben alapítványt hozott létre számukra. Támogatta a helyi művészeti, irodalmi és történelmi tevékenységeket. Ismert sportbarát volt.

Tevékenysége nyomán Salgótarján a tervszerű úépítési és városrendezési tervek következtében külsőségeiben is városi rangra emelkedett. Kormányfőtanácsosi kiténtetése mellé a város díszpolgári címét is megkapta. 1943-ban nyugalomba vonult. 1945 után nyugdíját megvonták, Pécsre költözött, az evangélikus egyház Baldauf szeretetotthonában élt. 1971. szeptember 24-én hunyt el, Zircen temették el. 1995. decemberében Salgótarján város posztumusz Pro Urbe kiténtetésben részesítette.

Kovács Nándor

/1841-1905/

A Gömör megyei Rozsnyón született 1841. május 15-én kisiparos családban. A hazaszeretet meghatározó élményét a családból hozta magával. Iskolai tanulmányait szülővárosában végezte. A papnevelést is Rozsnyón kezdte el, majd harmadéves növendékként Bécsbe került, ahol a tanulmányait befejezte. 1864-ben szentelték pappá. Pályáját a püspöki irodán kezdte, majd Rimaszombatban lett tanítóképlán. Ezt követően Dereskén önálló parókiát vezető plébános. Tevékenyen vett részt az egyházkerület munkájában, 1881-ben a mátrai egyházkerület jegyzőjévé választották. 1894-től a kerület alesperese lett, majd Markovics Márton apátplébános halála után a salgótarjáni plébánia vezetésével bízták meg 1895-ben.

Kovács Nándor az egyháza rendjének, életének védelmezője, az összefogást tekintette legfontosabb célkitűzésének. 1898-ban kereszteskomlói címzetes préposti címet s ugyanakkor királyi kiténtetést is kapott. Ezzel ismerték el azt a munkáját, amit Salgótarjában kerülésével indított el: felújította a plébániát és a templomot. Szorgalmazta a nyugdíj papok, tanítók életkörülményeinek javítását. Mint megyei és községi bizottsági tag részese volt a közélet fejlődésének. A kiváló egyházi személy, a népszerű szónok, a köztisztelőben álló egyéniség népszerű alakja volt Salgótarjának. 1905. február 3-án hunyt el. Salgótarjában a régi temetőben helyezték örök nyugalomra.

Róth Flóris

/1865-1955/

A Torontál megyei Nagyikindán /Kikinda/ született 1865. január 27-én, a tizenegy gyerekes kocsigyártó iparosmester családjában. Iskolai tanulmányait Temesváron és Selmecbányán végezte. 1890-ben fejezte be tanulmányait az akadémián, 1894-ben jeles eredménnyel diplomázott. Gyakorlati pályafutását a vihnyei Kachelmann gépgyárban kezdte meg. A Salgótarjáni Kőszérbánya Rt. kötelékébe 1891-ben lépett. Bányamérnöki munkáját Salgótarjában kezdte el az ináscsói kerületben, majd Petrozsénybe helyezték főmérnöknek, később igazgatóhelyettesnek. 1899-1902 között a Magyar Általános Kőszérbánya Rt. budapesti igazgatóságán dolgozott. Azt követően a bányászati SKB Rt. központi igazgatóságának bányafelügyelője s központi bányai igazgatója lett.

Dr. Chorin Ferenc társulati elnök 1907-ben a petrozsényi szénbányák igazgatójának nevezte ki s ezt az állást 1911-ig töltötte be. Életének újabb szakasza 1918-ban kezdődött el, amikor Salgótarjában helyezték a bányavállalat igazgatójának. Húsz éven át, nyugdíjba vonulásáig dolgozott a vállalat irányítójaként. Munkatársaival úttörő munkát végzett a bányavállalat korszerűsítése terén. 1923-ban bányai főtanácsossá nevezték ki és beválasztották az igazgatóság tagjai közé. 1894-től tagja az OMBKE-nek, 1934-1940 között elnöke.

SALGÓTARJÁNI SALÁTA

Róth Flóris nemcsak a bányászat, hanem Salgótarján városá fejlesztésében is fontos szerepet töltött be. Erdemeiért 1936-ban a város díszpolgárává választották. 1955. március 17-én hunyt el Mezőberényben.

Szilárdy Ödön

/1832-1912/

A Gömör megyei Sajó-Lenkén /Lenka/ született 1832. augusztus 2-án tehető, birtokos családban. Őse, Mumhardt János 1627-ben kapott nemesi rangot. Középszkoláit Lőcsén, Körmöcbányán és Kassán végezte, a jogot Egerben tanulta. 1849-ben részt vett a szabadságharcban, majd büntetésül az osztrák hadseregbe sorozták be. 1851-től gömői birtokán gazdálkodott.

A konzervatív gondolkodású, de kiváló gazdálkodásról nevezetes "salgótarjáni nábob", Jankovich Antal örököse, Jankovich Erszébet /1835-1871/ férjeként kapcsolódott be a szénbányászatba. A megyei és községi jelességek szívesen látott vendégei voltak házának, itt vitatták meg a fontos, megyét érintő kérdéseket.

Szilárdy Ödön, a konzervatív beállítottságú földbirtokosi mentalitás képviselője. Ennek ellenére támogatója volt a meginduló szénbányászatnak, részvényese lett a Salgótarjáni Vasfinomító Társulatnak. Vasútépítési tervekkel is foglalkozott. Birtokán intenzív gazdálkodást folytatott.

Az egyik legkarakterisztikusabb vezető embere volt Salgótarjának. Közéleti munkássága széleskörű: tagja a megyebizottságnak, a Balassagyarmati Takarékszövetkezet és Hítelintézet, a Salgótarjáni Takarékpénztár valamint a Salgótarjáni Villamosági Rt. elnöke, a községi képviselőtestület tagja.

Szilárdy Ödön m.kir. udvari tanácsos rövid betegség után, 1912. október 13-án hunyt el Salgótarjánban. A sajtójeleki családi sírboltban helyezték örök nyugalomra.

Zenthe Ferenc

/1920-2006/

Négy szemesztert végzett a budapesti közgazdaság-tudományi egyetemen, de otthagyta a Színművészeti Akadémiáért. A Színművészeti Akadémia hallgatója lett 1941-ben, azonban a háború miatt 1942-ben befejezte tanulmányait. 1945-ben szerződött a Pécsi Nemzeti Színházhoz, majd két évad után a győri Kisfaludy Színház, 1949-ben pedig a debreceni Csokonai Színház társulatának tagja lett. 1952 óta a Madách Színház színművésze. Atmoszférateremtő képessége, humora jellemző szerepekben kiválóan érvényesült.

Pályája kezdetétől a közönség szeretete övezte. „Amikor elkezdtem a pályát, a Jóisten rátett a tenyerére, és azóta azon visz tovább” – nyilatkozta az MTI-nek 2005 januárjában, a nemzet színészévé választásakor a megnyerő egyéniségű művész.

A filmgyártás és a televízió is jobbnál jobb feladatokkal „kényeztette el”. Első filmszerepét Nagy Sándor horvéd tábornokként 1953-ban alakította a Föltámadott a tengerben, ezt a Rákóczi hadnagyának főszerepe követte (előtte öttusázók megtanították lovagolni, aminek még sok hasznát vette). Ezután romantikus vígjátékok főszerepei következtek a sármos színész életében: a 2x2 néha 5, a Mese a 12 találatról, a Kölyök, a Fapados szerelem című filmekben. Később egyre inkább jellemző szerepeket formált meg. 1983-ban készült az Oscar-díjra is jelölt magyar-NSZK koprodukció, a Jób lázadása, amelyben Zenthe Ferenc a Tisza-menti, módos falusi zsidó szerepében tűnt fel. Játékfilmben utólag a Magyar vándor című filmben szerepelt 2004-ben.

A Tenkes kapitánya után több tévésorozat következett: a Rózsa Sándor, a Tüskevár, a Princ a katona, a Bors és legutóbb a Szomszédok. Számos filmben szerepelt, és szinkronhangként is bizonyított.

PETŐFI SÁNDOR SALGÓ

Nógrád s Gömör közt hosszan nyúlik el
A Mátra egyik erdőséges ága,
Miként sörényes, elfáradt oroszlán,
Nézvén sötéten messze tájakig.
E hegytetői kősziklára ül
Borús napokban a pihenni vágyó
Terhes felhőknek vándor serege;
Ez a műhely, hol a komor kovács,
A dörgedelmes égiháború
Készíti szokta a villámokat,
Haragvó isten égő nyilait.
Itt állt Salgóvár, mint egy óriás,
Ki az egekre nyújtja vakmerő
Kezét, hogy onnan csillagot raboljon;
Itt állt Salgó... az éghez oly közel,
És benne mégis a pokol tanyázott.
A századoknak döntő lábai
Elgázolák rég e vártornyait.
Belőlök egy-két csonka fal maradt, mely
Szomorkodással tölti idejét,
Mint aki lármas ifjuság után
Éltét megunva remétszékedik.
Fölmentem a hegy sziklatetejére
S letelepedtem a romok fölött.
Verőfényes nap volt, tekintetem,
Nem leve gátot, mérőföldre szállt,
Mint börtönéből megszökött madár,
S vigan köszönté a kék messzeséget,
Hol a faluknak tomyán, a mezőknek
Juhnyájain s a patakok vizén
S mindemhol a nap fénye tündökölt.
De lelketem nem ily képek köröztek,
Nem ily vídámak; lelketem homályos
Látkörbe vitte a komoly merengés,
Holott körülé két es ködruhában

Mogorva ányak lengtek, a kihalt
Sötét középkor véres napjai.
*
Mégvirradott a tizennegyedik
Század, s hazánkra éj következék.
Borús éj jött rá... ekkor áldozott le
Az ő napjának, az Árpád-családnak,
Végős sugára. Harmadik Endre halt meg.
Pártok kelének, s a párt fergeteg,
S a fergetegben a folyó zavart,
S zavart folyóban könnyű a halászat.
Elfeledék a hazaszeretnek
Örök szentségét a fejetlen ország
Önzés bünébe süllyedt tagjai,
S rabolni kezdék édesanyjokat,
A gyámolától esestet hazát.
Haramjabarlang lett sok sziklavár,
Honnan le a kipusztított vidékek
Sohajtságára gunyakaj felett,
Miként az őszi bús szellő után
Jön a süvöltő téli zivatar. - -
Salgón Kompolti Péter volt az úr,
Nevét rettege említi a táj, mert
Ameddig kardja s buzogánya ért,
Övé lett minden, ami kincs vala,
S hol ellenállás szálla szembe véle,
A kincs helyén vérfoltokat hagyott.
Követte őt a rablás útján
Kompolti Dávid és Kompolti Jób,
Zsivány apjoknak méltó fiai.
Kipusztíták már a szomszéd Somoskót,
Utána jött atávolabb Fülek,
S utána a fölött van a tanácskozás:
Hová fordítsák léptöket jelenleg?
Ottan hevemek, apa és fiúk,

Komor teremben medvetőr felett,
Mít kacagányul vetnek vállaikra,
Ha indulóra a kiút megriad,
Ottan hevemek és Eger borával
Sűrítik ügyis sűrű véreket,
Mely ereikben rémesen kereng,
Mint a világok közti téreket
Keresztülkaszul-bolygó üstökös.
"Emeljétek föl a kupát, fiúk",
Kiálta Péter, és "koccantsatok
Gedő Simonnak egészségire!...
Ha élünk és az isten megsegít,
Még holnap éjjel vendégei leszünk;
Azért sokáig éljen ökegyelme!"
"Sokáig éljen!" zúgták a fiúk
Utána harsány, mennydörgő torokkal,
És a teremnek hangos boltozatja
Az éljenekre, mint a nyughelyéről
Fölvert szelindek, elkezdett morogni,
S morgott hosszan, míg belefáradott.
*

Gedővár csendes, mintha halva volna;
Reáborult az éj, mint ráborult a
Halottra a kaporos födele.
Ki virraszt még a késő éjszakán
Gedővár néma falai között?
A szerelem s a hazaszeretet,
Az ének e két legszebb csillaga.
Mindenki szunnyad, csak Gedő Simontól
Riasztja messze álma nyugodalmát
A honfígondok éber tábora.
És míg a férj bús lámpa fénye mellett
Pusztult hazája sorsán elmereng,
Szomszéd teremben nőjet érdepel,
A szépségében ragyogó Perenna,

SALGÓTARJÁNI SALÁTA

S imát sohajt az égiek felé,
Hogy boldogítsák a magyar hazát,
Mert míg a honnak boldogsága nincs,
Mindaddig férje is boldogtalan.
Egyszerre a nő felsikolt ijedve,
Hallván közelgő fegyvercsörgést,

S belép férjéhez és rémülve áll meg.
A másik ajtó ekkor nyílt s azon
Kompolti Péter jött be kardosan.
"Gedő uram, szép jóestét kívánok."
Szólt a haramja, "vendégid jövének;
Remélem, szíves házigazda léssz,
S kérés nélkül is átadod nekik,
Amit kívánnak... minden vagyonod.
Csodálkozol, hogy így váratlanul
Leptünk meg és így észrevetlenül
Léptünk eléd?... ez egyszerű dolog:
Megvesztegettük a jó porkolábot,
S ő megnyitotta a várad kapuját,
S bejöttünk százan... százan! érted-e?
És most legényid egyig megkötöztük.
A jó fiúk javában álmodoztak,
Midőn kezökre a hurok került.
Azért, Gedő ur, add elő, amid van...
Vagy szavaimban tán kételkedel?
Im hát tekints kil!" Megnyitá az ajtót,
S láthatta a száz fegyverest Gedő,
Közöttük Kompolti Jóbót s Dávidot.
"Fossz hát, zsvány, és vidd, amit találsz!"
Szólt megvetőleg a várúr; "Perennám,
Eredj szobádba, és az aggalom
Ne bántsa lelked: tégedet megölök,
Téged, legdrágább kincse életemnek!
A többivel nem gondolok sokat...
Hadd hízzanak rajt e gaz tolvajok."
Kompolti Péter ment kutatni s véle
A martalékra vágyó cinkosák;
Csak Dávid és Jób állt merőn, s ha ajkuk
Le nem pecsétli a csodálkozás,
Ezt kérdeék volna: milyen látomány ez?
Melyik tündére az álomvilágnak
Szállott a földre, e falak közé?
S midőn a méla bámulás ködében
Eltévedt lelkök ismét visszatért:
Egyszerre léptek az ajtó felé,
Amely Perenna teremébe nyílt,
S amely előtt vont karddal állt a férj,
Vont karddal és rettentőn, mint az angyal,
Ki őrizé a paradicsomot.
"Eddig s tovább nem!" dörgött a jövökre,
"Eddig s tovább nem!... a kétségbesés, a
Halál szolgálja áll e küszöbön,
Ekkép a férj; de a két zordon ifjut
Nem rettenték meg a dörgő szavak,
Sem a szemeknek átszuró világa,
Mely villámlásként szállt a hang előtt.
"Utamba állasz?" így kiálta Jób,
"Utamba mersz még állani? jaj neked!
Keresztültömék, bárha kezidben
Száz kard villogna s minden kard hegyéről
Ezer halál vígyorgna is reám!"
És összecsaptak csendő fegyverőkkel
Gedő és Jób, mint két kőszikla, melyet
Egymás felé sujt a földindulás.
Akközben Dávid rést lelt s besuhant,
Ahol Perenna elszorult kebellet
Az aggodalmak árján fuldokolt.
Egy jajsikoltás és egy halk sohajt...
A nő sikoltott és a férj sohajtott,
A nő, kit Dávid vett ölébe s vitt,
S a férj, kinek Jób átűrté szívéét.
*

Salgó s Gedővár közt emelkedék
Hajnácskő, szinte sziklaomni vár.
Csend volt a várban és a vár alatt.

Mindenki alvék; a toronynak öre
Virraszt a csak még félig nyílt szemekkel.
A fővenyóra éjfélt mutatott.
Mi zaj hasítja a csendet keresztül?
Még halk, de percről percre hangosabb.
Az ör keresztet hány és a toronyból
Fél bátorsággal néz a völgybe le;
Ki más zavarná a világ nyugalmaát
Az éjszakának kellő közepén,

Mint boszorkányok és kíséretetek?
Lenéz az ör... a teljes hold világa
Aranyfátyolként leng a vár körül,
S a vár alatti völgy ezüst ködével,
Mint két szerelmes lélek összeolvad.
A fényhomályban Gedővár felől a
Salgói úton nyargal egy lovag,
Ölében egy hölgy hófehér ruhában
Hollósötét haj lengő fűrtel.
Mögöttök távol ismét egy lovag, -
Olyan tükeny volt e jelenés,
Hogy a toronynak öre másnap ezt,
Midőn fölébredt, álomnak hívé.
*

Midőn fölére Salgó udvarába
Kompolti Dávid a szép martalékkal,
Ez életének nem adá jelét,
Alétan fekvék annak karjain;
Szívében a vért és eszméletet
Megállítá a félelem s futás.
Gyöngéd karokkal tette őt az ifju
Egy kerevetre: csinál bánt vele,
Miként a gyermek a kicsiny madárral,
Melyet fészkeből épen most lopott ki;
S megállt előtte s elmerülve nézte
És lelkesedve így szólt: "Oh miért
Fejem nem oly nagy, mint az ég, hogy annyí
Szem volna rajt, ahány csillag van ott,
Hadd bámulnának valamennyivel!...
Ki vagy, ki vagy te? olyan ismerős
Előttem arcod mindenik vonása;
Találkozám már véled?... oh igen, most
Emlékezem, hogy egykor láttalak,
Régen, fölőtte régen. Még midőn
Mint gyermek jártam a vadon homályin?
Miként ártatlan gyermek, akinek
Vérzett szíve, ha vérezett az őz
Szilaj vadászok gyilkoló nyilatól:
Oh akkor, akkor gyakran láttalak.
Ha szenderegtem a kis völgyi forrás

Virágos partján: édes álmaimban
Meg-megjelentél, tündérek leánya!
Hozzám jövel s lehajlottál reám,
Miként lehajlik földre a szivárvány,
S fülemben égi hangokat sugál.
Karom kinyújtám, hogy öleljelek,
S fölébredék... te már távol valál,
A rengeteg sötétzöld mélyiben
Láttam fehérő árny-alakodat,
S futék utánad, mint az esti szél
A tündékeny pillangó után,
Futék a hegyre... a hegy tetején
Bámulva álltam és szomorkodám; már
Oly messze voltál tőlem, főnn az égen
Az esti csillag képében ragyogtál. -
Gyermekkorom tűnt s gyermekéveimmel
Eltűnt regényes ábrándim világa,
S vad ifjává lett a szelíd fiú,
S azóta véled nem találkozám...
De én beszélek hozzád, este nem
Hallod beszédem; mozdulatlanul
Fekszel, miként az elesett szobor.
Élsz, vagy meghaltál? oh csak meg ne halj,
Inkább hervadjon el minden virág
A föld színén, s ne légyen több tavasz!...
Hah, végre, végre nyílnak szemeid;
Milyen szemek, mily égetőn-vakítóok...
Hová jutottam? hol vagyok? talán a

Teremtő műhelyében, ahol a
Napok készülnek? ottan... oh
Ha e két nap az égre fölkerül,
A mindenséget porrá égeti!"...
'Elég már, bátya, most énrájam a sor,'
Ily hang szakasztá félbe Dávidot,
Jób hangja, aki mostan érkezett meg,
'Elég volt, bátya, most énrájam a sor;
E drágakincsen ketten osztozunk!'
*

Eszmél Perenna, és csodálkozással
Nézett körül, és töredeve szólt:
"Férjem!... de ez nem férjem... ez sem az;
És e terem... hisz ez nem a mienk.
Hová juték? és férjem hol marad,
Hogy így magára hagyja hívesét?"
"Férjed, menyecske, messze útazott,"
Ekkép felelt Jób, "kár lesz várnod őt,
Mert míg utából ismét visszaző,
Rég elváltam ifju bájjaid.
Azért feledd őt s add nekünk magad,
Hogy részesüljünk mink is a gyönyörben,
Mít férjed a mennyországól bitorolt."
"El oldalamtól! vissza, szemtelen!"
Kiálta a nő, "vissza... és ne szólj,
Mert minden szóért s minden léptedért,
Ha férjem eljön, rémesen lakolsz..."
"Ha férjed eljön, akkor?" szóla Jób.
"Hisz mond am már, hogy messze útazott,
Oly messzire, hogy onnan, ahová ment,
Porszemnek látja a nagy földtekét.
Szóval - hogy őt ne várd hiába - nézd
E kardot s rajta ezt a szép piros vért;
Ez férjed vére... én megöltem őt.
Most hát szabad vagy, szép asszony, szabad!
A nő hűség rablincsei
Nem korlátozzák többé lelkedet.
Szabad vagy, használd szabadságodat.
Két kar helyett most négy kar vár reád,
Hogy boldogítsd s ölelésivel."
Perenna némán és merőn állt,
Némán, merőn, hidegen, fehérén,
Miként holt, csendes téli éjszakán a
Száras bokor, mit ellepelt a hó.
Ott állt Perenna és a kardra bámult,
Amelyen olyan drága vér aludt meg. -
E mozdulatlan némaság alatt
Szívét, lelkét mily harcok szagaták!
A lélek benne úgy sárt, úgy nyögött,
Ugy küszködött, úgy jajgatott, miként
A jég alatt a befagyott patak.

Kitört végtére a kétségbesés,
Kitört belőle, mint a tűzokádó
Hegy méhéből a füst s lángoszlopok,
És átkokat szórt, rémes átkokat
Zsvány fejére férje gyilkosának.
De mintha minden átok egy virág
Lett volna, egy-egy illatos virág,
Miket feléje dobnak, hogy szagolja,
Olyan kedvtelve állt a hölgy előtt Jób,
S midőn az végzé, így kezdette ez:
"Hah, istenemre, hogyha átkozódva
Ily szép vagy, asszony, menj férjhez napon-
ként,
S én férjedet naponként megölöm!...
Átkozz tovább, szép hölgy, én hallgatom,
Ha minden átkod megfogamszik is."
Perenna Dávid lábaihoz borult,
Átfogta térdét, és így esdekelt:
"Oh, ifju, arcod nem oly ördögi,
Miként ezé it... légy könyörölő,
És ój meg tőle, ój meg engemet!
Szeretni foglak, szolgálód lesz,
Csak metsni meg engem férjem gyilkosától,
Csak e sátn ellen légy paizsom."
"Meg foglak óni, gyermekálmaim
Földönföülüli tündérgyermeke!"
Kiálta Dávid fölemelve őt,

SALGÓTARJÁNI SALÁTA

"Meg foglak óni, paizsod leszek;
S ki hozzád nyúlni kíván: annak e
Paizst elébb ketté kell tömie.
Most hát öcsém, Jób, ehhez tartsd magad!"
"Nem úgy, jó bátya," monda Jób s szemében
Ellenszegülő dacnak lángja gyúlt,
"Nem úgy, jó bátya! így nem alkuszunk.
Minálunk minden martalek közös,
Azért kettőnké e menyecske is;

És ha nem engedsz, tudd: e kard, amellyel
Férjének írtam úi levelet
A másvilágra, e kard most is éles,
S karomnak sincsen legkisebb baja!"
Egymás elébe állt a két fiú,
Egymás elébe állt és hallgatott,
Nyelvök helyett most kardjaik beszéltek.
Kompolti Péter jött be s rájok ordít:
"Megálljatok!" s a bajvivők megálltak.
"Apánk, te légy hát köztünk a bíró,"
Így szóla Jób, "ez asszonyt itt magának
Akarja Dávid bátya tartani;
De én azt mondom: ehhez nincs joga,
Mert ő kettőnké. Nincs-e igazam?"
"Hívány fiúk", szót megvetőleg apjok,
"Íly hasztalanság annyira feltűzel,
Hogy egymás ellen karddal rontotok?
S ilyen mihaszna pörben engemet
Mertek bíról híni, engemet!... jó;
Igazságot hát én szolgáltatok.
Halljátok: e hölgy nem lesz egyiké sem.
Sem egyiké, sem másiké... igen,
E hölgyet bími én fogom, magam!"
Kihullt a kard a két fiú kezéből,
Vérök föllázdát, sustorgott, miként
A víz, amelybe a villám csapott,
S dörmögni kezdtek bosszus dolgokat.
Keresztül szűrő lángtekintetét
Jártatta végig rajtuk az apa,
S parancsolólag így kiáltá föl:
"Ki mer moccanni és morogni, hogyha
Kompolti Péter ezt kiáltja: csitt!"
*

Miből teremté isten a szívet?
Hogy anyi bűtől, kintől sem hasad meg,
Amennyi érte a szegény Perennát. -
Őrizve Salgó szük falai között
Últ a fogoly hölgy napok óta csak,
De mindenik nap századokra nyúlt,
Azokra nyújtá azt a szenvedés.
Az árva lélek mennyit szenvedett!
Egy pillanatban keble meggyuladt
A fájdalomtól és más pillanatban

A rettegéstől ismét megfagyott.
Hosszan tündöck, véghetet lenűl:
Hogy szabaduljon e falak közül,
S hogy álljon bosszut férje gyilkosán?
És nem talál semmi, semmi módot!
S most jött reá a legnagyobb csapás;
Kompolti Péter így nyilatkozék:
"Szép asszony, benned a sátán lakik,
Te megbüvöltél, napról-napra jobban
Tetszel nekem, s ha akarod, s ha nem:
Én feleségül veszek tégedet."
"Hozzád megyek", szót elhatározottan
Perenna, ámde oly hangon, miként ha
Lett volna a halálnak angala,
S ezt mondta volna ama szók helyett:
"Kompolti Péter, végörád ütött!" -
Magához híta Dávidot Perenna,
S így szóla: "Ifju, igazán szeretél?
Volt lángja csak, mit érezél irántam?
És ha szeretél, mondd: szeretsz-e még?"
"Szeretek egyre," válaszolt az ifju,
"Szeretek, mint a völgyet a patak,
Szeretek, mint a csillag az eget,
Szeretek, mint a féreg a gyümölcsöt!
S ha te szeretnél... oh szólj, asszonyom,
Hogy érdemeljem meg szerelmedet?"

"Hogyan?" felelt a nő, "egy módja van:
Öcséd megölte férjemet, s apád most
Engem magának hitvesül kíván.
De én apádat, ezt a másodkiv
Leendő férjemet szintúgy utálok,
Miként első férjemnek gyilkosát.
Szeretsz valóban? úgy hát szabadíts meg

E két gonosztól. - Atiéd leszek, ha
Apádat és öcsédet megöled."
*
Örök rejtélyű érzés, szerelem!
Te nagy folyó, mely egyszer szemetet,
Máskor virágot hordasz vízeden,
S mind egy helyről: az emberek szívéből.
Oh szerelem, te végtelen óceán,
Melynek határát még nem látta senki,
S melynek le nem szállt fenekére senki.
Ott állsz te, óriások óriásai,
Mesés nagyságban... hogyha nyugoszol,
Meglátja széles tükörben magát a
Határtalan menny minden csillaga;
S ha háborogsz: fölszáraden csatáznak
Az alvilágnak minden szömyei.
Mindenható erő vagy, szerelem!
Mindenható vagy... angallá az embert,
Az angalt öröggé, az öröggöt
Emberre könnyen átváltoztatod... - -
*

Derült kék éj volt, tiszta csendes éj,
Vidáman néztek felhőten magasból
A földre a hold és a csillagok,
Olyan vidáman!... hah, pedig mi történt
A földön? apa- stes véggyilkolás!
Kigyóként csúszott Dávid a terembe,
Hol apja szunyadt. Ágya függönyét
Széttolta halkán... reszketett keze,
Mintha kösziklét hengerítene.
"Itt fekszik, alszik," így gondolkodék,
Merőn szegezve rá égő szemét,
"De mily szelíd most arca, melynek ébren
Minden vonása egy-egy Lucifer;
Vagy csak te látod tán ilyen szelídek,
Te mindig-gyáva lelkiismeret?
Eredj, hivatlan vendég, menj tova;
Nem hallgatok rád, nem, nem! hasztalan
Nyujtod felém fenytő ujjadat,
Hiába intesz oly parancsolólag,
Nem hallgatok rád... nézd, nem hallgatok!"
Az alvót ekkor torkon ragadá,
S beléje fojtá a lélekzetet...
Nem is nyögött... egy ránkás, s vége volt.
Bevonta ismét a függőnyt s mene,
De a küszöbnél visszafordula,

Hogy megtekintse: nem maradt-e élet
Ama testen? nem támadand-e föl?
Az ágy előtt megállt... állt, s nem meré
A kárpitot szétvonni újlag,
Nem mert benézni rettentő művére,
S lélekszakadva kifelé rohat
Másik terembe, ahol öccse volt.
A zajra Jób fölébredett s fölült,
S fél eszmélettel nézte a jövőt,
S midőn egészen eszmélt, akkorára
Keblében járt a gyilkoló acél,
Amelyet bátyja a falról ragadt le.
De nem halálos volt Dávid szurása,
Feléje lépett tántorogva öccse,
Hogy megragadja öldökölő kezét...
Egy új suhintás és Jób homlokát
Elborította vére, s összedől.
A kardot messze dobta Dávid, és
Futott; futott ki, mintha lépteit
Követte volna százezer boszorkány,
Lidérc, kísértet, ördög s minden, ami
Írtóztató a képzeletben él.
Futott, futott és nem tudá: hová fut?

Sötét sarokban megvoná magát,
Szemét behunyta, hogy ne lássa a
Számíthatatlan rémeket; de látta
Még akkor is, ha behunyá szemét.
S majd apja halvány arca állt előtte,
Majd öccse véres, megvagdalt alakja.
Intett kezével, hogy távozzanak;
Nem távoznak. Mindig közelebb

Jöttek hozzája... egyre közelebb...
Beléje vágák végre körmüket...
Torkon ragadták... lég után kapott,
S egy jajnyögéssel összeroskadt.
Midőn fölébredt, reggeledni kezdett,

A hajnalfény betört az ablakon;
Körütekinte, s akkor látta meg,
Hogy apja ágya mellett feküvék.
"Apám, ébredj föl, ébredj... hallod-e?"
Szólott megrázza, szálljat meg Gedóvart,
"Mit alszol, hosszan, mint a momotér?
Már fényes nap van. Jer, menjünk rabolni...
Szabad vásár van, minthogy nincs király.
Menjünk rabolni, szálljat meg Gedóvart;
Tiétek minden kincs, arany... nekem
Nem kell egyéb, csak a vár asszonya.
De kelj föl hát! ne rángatssd magad
Hiába. S mégsem ébredsz föl... no semmi,
Fölébredsz majd az ítéletnapon.
De akkor ki ne bőfentsd valahogy
Az istennek, hogy én voltam, ki téged
Elaltatál, mert megfojtalak!"
Elindult és ment a szomszéd terembe.
"Hát ez ki iten?" kérde, öccse testét
Megrugva, "mit? te volnál, Jób öcsém?
Mi a manó, hát a földön heversz?
Neked bezeg jó ágyad lehetett.
Bordáidnak becsületére válik,
Hogy nem jajgatnak ilyen durva ágyon.
Hanem hát kelj föl, s mosd meg arcodat,
Hiszen merő vér; kelj föl, hallod-e?
Mi a tatár, úgy veszem észre, hogy ma
Fölkelni nincsen kedve senkinek.
Annál jobb. Oh ez pompás alkalom!
Szép kedvesem most megszöktethetem..."
S ment a szobába, hol Perenna volt.
"Megölted őket?" kérdezé a hölgy.
"Kit öltem én meg?" fölkiáltá Dávid,
"Én nem öltem senkit, senkit is!
Ottan fekszenek szépen, csendesen,
Egyik fehér és a másik piros,

Jer, angyalom, jer. Mélyen alszanak;
Megszökhettek. Jer. Senki sem vesz észre.
Fölnyargalunk a bástya tetejére,
S onnét aztán az égbe röpülünk!"
"Hah, ez megőrült," gondoló Perenna,
S borzadva hátrált, de az ifju őt
Ölébe fogta s vitte kifelé.

A nő sikoltott. "Csitt, légy csendesen,
Mindnere kérek, ami szent előttem!"
Szólott az ifju, "fölkél valaki
Zajodra, s akkor el nem szökhettek,
Elfognak... hah nézd, nézd, már jönnek is!"
Ezzel rohanni kezdte, fölrohant
A bástyafalra. "Most röptülj!" kiálta,
"Mindjárt ott fön, ott fön leszünk az égben,"
És átszorítva a hölgyet, leugrott...
Alant a mélység sziklacsúcsai
A vértől és a hajnaltól pirultak
*

Dávidnak már nem kelle temetés,
Elyelte őt a vár alatt mélység,
El volt temetve. S aki eltemesse
Apját s öcsét: nem volt ember reá.
Kipusztulván mind a Kompoltiak,
Elosztották a rablott kincseket
Legényeik; de osztózás alatt

SALGÓTARJÁNI SALÁTA

Egymásnak esvén kardot fogtanak.
Kevés jutott el épen közülük.
Nagyrészt elestek, és holttesteik

Az éhes hollók táplálékai lettek.
Igy állt sokáig Salgó zajtalan,
Csak a hollóknak károgaása szólt

Holttetemekkel megtelt udvarában;
S alant a völgyben a népség futott
A szél elől, mely Salgóról jöve.

EMLÉKEK.....(JÁRTUNK MÁR ERREFELÉ)

SZÉCSÉNY 1995

1995. június 22-25 között került sor a XLII. Országos Vasutas találkozóra. Ezúttal Szécsényt ezt a nem túl nagy, de történelmileg annál jelentősebb Észak-nógrádi kisvárost szállták meg a vasúras természetjárók három napra.

A külön vonattal érkező társaság a lerakodás izgalmai után a város nevezetességeivel ismerkedett (várrom, ferences templom, kolostor, Forgách kastély, város háza, tűztorony) A város a "történelemben" azáltal került be, hogy itt rendezték 1705 szeptemberében azt az országgyűlést, amelyen II. Rákóczi Ferencet vezérlő fejedelemmé választották és itt hirdették ki Magyarország és Erdély unióját. Az országgyűlés színhelye a Borjúpást volt, melyet naponta megcsodálhattunk hiszen a szállásunk éppen a nevezetes tisztás fölött volt a Mezőgazdasági Szakközépiskola Kollégiumában. Egészében véve Szécsény hangulatos, patinás kisváros benyomását kelti.

A második napon Nógrád megyei körutazáson vettünk részt. Az útvonal és a nevezetességek : Szécsény-Hollókö (postamúzeum, palóc tájház, népművészeti alkotóház) - Cserhátsurány (Jánossy kastély, gótikus templom)-Szandavár (várrom)-Mohora (Zichy-Vay várkastély, Mauks kúria)- Csesztve (Madách kúria, római katolikus templom) -Szügy (megyeháza, evangélikus templom)-Szécheny.

A sok látnivaló közül a legmélyebb hatást legtöbbször Hollókö ez az élő falumúzeum tette. lehetett vitatni a népművészeti alkotóház gazdasztyonyának stílusát, előadásmódját, de az biztos hogy nem a szokványos módon ismertette a falu múltját és jelenét. Valóságos előadást rögtönzött bevonva a hallgatóságot is.

A harmadik napon a csapat többfelé vált. Nehéz volt a választás a Palócföld szlovákiai részére induló autóbuzos túra, az ipolytarnóci kirándulás és az országos kék túra útvonalán tett gyalogtúra között. Ráadásul a Szlovákiai túrán a szervezők kétféle lehetőséget is kínáltak. A Szécsény-Somoskőújfalú-Somoskő várrom-Füle-Losonc-Divény-Sztergova-Szklabonya-Balassagyarmat-Szécsény útvonalon a koránkezők a somoskői várromot látogatták meg egy rövid gyalogtúra keretében, a másik csapat viszont a füleki várat nézte meg.

Végül kilenc óra magasságában egyesült a két társaság és együtt indult Losoncra, ahol az egy órányi szabadidőben sokan betértünk a századforduló hangulatát idéző Lehár kávéházba valamint a Nógrád múzeumba. Utána rövid túra következett a divényi várromhoz. A Tiszovnyik-patak völgyében utaztunk Alsósztergova felé, tiszteletet téve Madách Imre emléke előtt (sajnos a kúria nem volt nyitva). Az Ipoly jobb partján Szécsény várával szemközt a szlovák oldalon buszoztunk haza a jó palócok és a tót atyafiak földjén.

Az "Ipolytarnóciak" rövid gyalogtúrát tettek, megtekintették a bori kúriát és az őseleket.

A kék túra útvonala : Nagymező - Tepke-Nagyvárköly - Szentkút - Mátraverebély volt. A túrázók 22 km-t tettek meg a szintkülönbség 400 m volt. Este vacsora után volt a szokásos szellemi vetélkedő, ahol az eddig látottakról kellett számot adni.

Az MVSC csapata harmadik lett 21 csapat közül.

A vetélkedőt követően egy nagyon hangulatos közös éneklésre is sor került.

Az utolsó nap is tartogatott élményeket. hazafelé belátogattunk Balassagyarmatra ahol megismerkedtünk a város nevezetességeivel (Palóc múzeum, Mikszáth kúria, Megyeháza, katolikus templom)

Egy órákor gördült ki a vonat a balassagyarmati pályaudvarról.

Bartók Julianna (1995)

MVSC HÚSVÉT SALGÓTARJÁNBAN 2002

Szombaton reggel indultunk a Tiszairól. A vonat meglehetősen zsúfolt volt. Mint jámbor birkák a karámban, békésen álldogáltunk a zsúfolt folyosón. Addig nem mozdultunk, amíg a puli, akarom mondani a kalauz el nem kezdett terelgetni minket a szerelvény vége felé. Ugyan némi kétségeink voltak, a "Hátul sok üres hely van."szöveg hitelességével kapcsolatban, de nem volt igazunk. Ha nem is volt olyan nagyon sok hely, de mindenkinek jutott egy, s a turista szerény, beéri ennyivel is. Így kényelmesen érkezünk Hatvanba, ahol át kellett szállni. A Tarjáni vonaton viszont tényleg bönven volt hely. Meglehetősen lassan zötyögött velünk a vonat, még jó, hogy nem személyel mentünk. Az milyen lett volna? (Visszafelé azt is megtapasztaltuk.) Na de egyszer a leglassabb vonat is befut. A miénk is. A szállás szerencsére nem volt messze az állomástól, a távolságot könnyedén leküzdöttük. De korai volt még a fellelkezés, egy komoly akadály állt előttünk, a bejelentkezés, s a nyilvántartó könyv kitöltése. Van ám itt ész, nem bejelent ő lapokat használtak, hogyne azt mindenki kitölthetné magának, abban semmi kunszt. Szép sorban egymás után, az az igazi, s kicsoda sok rublika. Bár volna még párötletem: Szerepeltethették volna benne még a vércsoportot, az adószámot, a lábméretet, a politikai párt kötődést és felekezeti hovatartozást. Na de egyszer ezen is túlestünk. Meglepően gyorsan és szinte vita nélkül sikerült eloszlalnunk a három szobába. Egy gyors bevásárlás. Mire visszaértem talákoztam a portánál a társaság utóvédjével. Felmentem az emeletre, megkajáltam, majd utánuk indultam a buszpályaudvarra. Nem érttem a sietséget, mert kb.10 percre becsültem a távolságot. Tévedtem, jóha 5 perc volt. Mután kellően kivárákoztuk magunkat buszra szálltunk, s irány Kazár. Kazár több dologról is ismert. Hát először is a népviseletéről. Abból nem sokat láttunk. Egy darab öreg, pardon mérsékelt fiatal asszonyt láttunk népviseletben. Mit mondjak, nem volt egy nagy élmény. Van egy tájház, zárva, hát az se

nagy élmény, de legalább megúsztuk a belépőt. Ja, volt még egy polgármester. (Vagy csak péemhá?) Valószínűleg lesben állt turista csoportokra várva, s hosszan elbeszélgetett csapatunk érdeklődést mutató tagjaival. Gondolom így akarta pótolni az üzemen kívüli nevezetességeket De van még egy nevezetesség, hanem is, a faluban, hanem a környékén. Ugy hívják, hogy Riolitufa Erózió, azaz RTE. Páran elindultunk az RTE irányában a piros jelzésen, de nem volt túl sikeres az indulás, a társaságjelentős része leragadt, lehet, hogy a beszélgetést kényelmesebbnek találták, mint a gyaloglást. Átvágtunk az etnikai kisebbségi telepen, és a telep szélső házaitól pár méterre egy esőbeállót találtunk. Épen! Mindenesetre szokatlan egy elhelyezés. Közben nagy nehezen a társaságutóvédje is lendületbe jött Némi gyaloglás után rátértünk a P+-re, majd megérkeztünk az RTE-hez. Számomra kellemes meglepetés. Én általában csalódnai szoktam a hírességként beharangozott nevezetességekben. De ez tényleg érdekes, még a nagy felhajtás ellenére is, ezt még a hírverés sem tudta elértékelteleníteni. Alapos szemrevételezés, körbejárás, s némi pihenés és étkezés után indultunk tovább, illetve egyelőre vissza felé a P+-en. Némi kis rövidítés: árkon, bokron és egy meglehetősen meredek emelkedőn átvágtunk a P-ra. Egy kis idő múlva talákoztunk a Bányász Körtúrával, majd régi kedves ismerősünkkel, a Kohász Kékkel, így az eddigi meglehetősen szűkös színskála kibővült a sárgával és a kékkel. Pusztán érdekesség kedvéért említem meg, hogy Nógrád megyét kevésbé sújtotta a sors túlbuzgó MTSZ vezetőikkel, így a KK nógrádi szakasza megúsztta az átpingálást, s most is őrzi eredeti elegáns formáját (kék csík). Egyébként is, Nógrád túraútvonalait tapasztalataim szerint sokkal kevésbé tették tönkre a jelzések állandó változtatásával, mint a BAZ megyeieket. Mikor a kissé kitikkadt társaság lelki szemeivel már érezte a kocsmaszagot megváltunk a város és a kocsmák felé vivő kék és piros jelzésektől, s tovább folytattuk a sárgán az utat. A Pécskő megmászása a laza erdei sétánál egy hajszálnyival nehe-

zebb volt, van aki ezért nem is vállalta. De minimum ennyi extra élmény járt nekünk az elhalasztott kocsmá látogatásért. A körül meglehetősen szép kilátás nyílik Tarján jelentős részére, a környék falvaiba, meddőhányóira és hegycsúcsaira. Vissza a sárgán, majd a KP-on leereszkedtünk a városba. Útközben tapasztal

hattuk a civilizáltkorunk kultúráját. Szemét az volt bőven, ebben semmi meglepő, de ami a csúcs, egy szakaszon az egyik oldalon előkelő házak, gondozott kertek vagy szépen nyírt gyepek, a másikon az útmentén hosszasan elnyúló összefüggő szemétkerak. Elvégre mért zavarná a kertjét gondosan rendben tartó tulajdonost a portájától 2-3 méterre levő szemét, az már nem az ő területe. Egyébként is sokkal egyszerűbb és olcsóbb odahordani a szemetet, mint elszállítani. Na de végül elnyertük megérdemelt jutalmunkat. Kocsmá! Sőt két kocsmá egymással szemben kitarva, azt választottuk, mert így az ajtó nyitására sem kellett vesztegetni az időt. Sör izlészerinti mennyiségben. Másnap helyi járattal mentünk Zagyvarónára. Tudom a pontosság a királyok udvariassága, s nálunk köztársaság van, (még ha rá is cáfol erre a címerünk), de azért a busz lehetett volna pontosabb is. Némi affér a kocsmárossal. Na nem az ital, hanem a bélyegző ellátással volt probléma. Mert a mai turisták, ki tudja miért ahelyett, hogy túráznának, mindenhol bélyegezni akarnak. Na de ha nehezen is de végül sort kerítettünk a másodlagos tevékenységünkre, a túrázásra is. A P+-en, majd P-on irány Boszorkánykő. Itt szép kilátás + bazaltképződmények. A Tanácsköztársasági emlékmű (egészen jól átvészelt a rendszerváltás barbárrombolási hullámát), majd Salgó vár a további útvonal. A vár alapos megtekintése után leereszkedtünk Eresztvényre. Étkezés, igény szerinti kocsmázás, majd irány Somoskő. Útközben megbeszéljük a tájékoztatói versenyek válságos helyzetét. Volt amiben egyetértünk, például abban, hogy a versenyeket elsősorban a rengeteg óvás teszi tönkre, s volt amiben nem, például abban, hogy igazán válságossá a helyzetet a Hivatalos Bajnokságkiírásával vált. Felmerültek különböző szabálymódosítási ötletek, ezek közül legjobbnak azt tartom, hogy ne lehessen övni olyan pontot, amelyet a csapatok döntő többsége sikeresen megfogott. Elvégre ha nekik sikerült, akkor a hiba abban van akinek nem sikerült. Egyébként is a kisebb pályahibák is részét képezik a versenynek, s elvben mindenkit egyformán érintenek. Mire a témát kimerítettük (!), meg is érkezünk Somoskőre. Megtekintettük a Petőfi kunyhót, szépen rendbe hozták s berendezték. Utána átkelés a feltételes határátkelőn. Eurós pénzekből nagyon szépen helyrehozták a várat. Mindenütt Szlovák, magyar és angol feliratok információk. Majd megtekintettük a híres bazaltömlést. Ugyan a szlovákok által elkészített szövegek tartalmazzak némi nyelvjárást, de hát így fejlődik anyanyelvünk, az újítások egy része eltűnik, egy része fennmarad, bár ezek valószínűleg nem fognak fennmaradni. A várlátogatás után pihentető kocsmázás. Itt csapatunk ápolva a haladó MVSC-és hagyományokat széförgőcsolódott. Hárman busszal lementünk a Somoskőújfalú vasútállomásra, s onnan nekivágtunk a Karancsnak. A sárga jelzés vonalvezetése érdekes volt. Feltűnt, hogy egyáltalán nem arra megyünk amerre a térkép szerint megy a jelzés. De mivel hébe-hóba volt egy-egy jelzés, nagy ügyet nem csináltunk belőle. Majd a "feltűnt" kifejezés első betűje felszívódott, s maradt belőle az "eltűnt", már mint a jelzés. Na de ebből sem csináltunk nagy ügyet, legalábbis Gintke és én. Elvégre Hegy, Út és Térkép volt. Akkor meg mi a probléma? Harmadik társunk sopánkodásaival kísérvé gond nélkül megmásztuk a hegyet, s a Kiskarancs oldalán megkerült a jelzés is. Így ha már úgys megvolt, hát azon folytattuk az utunkat. Irány a csúcsra. A csúcson fém kilátó. Ketten meg is másztuk. Kilátás, sőt körkilátás. Az egész környék jól áttekinthető. De van akinek ez sem volt elég, holmi fel nem lelt jelzést (valami Nógrád Csúcsai jelzést) reklamált az út hátralévő szakaszán, illetve este illetve a következő napokon. Nem értem, a csúcsot jelképező 3*3-as négyzetárcsban elhelyezett 3 pont érdekesebb lenne, mint a csúcs kilátóval és körkilátással együtt? Utána a Kápolna hegy következett. Tetején nevéhez méltóan egy szép kápolna. Állítólag Árpád házi Margit építtette annak emlékére, hogy itt pihent meg a Muhi csatából menekülő IV (avagy IV) Béla. Fene a gusztyusát. A kápolnát egyébként nagyon szépen felújították. Igazán kellemes meglepetés, semmi romlás, semmi kosz, még a díszes oltárterítőket és a művirágokat se lopták el. Mintha nem is szépséges kishazánkban volnánk. Itt két (egyforma) négyzetárcs jelzést is találtunk, először a kápolnában a falon, majd előtte egy fán is. Hol itt a probléma, az egyenleg stimmel. Mint amikor az egyszeri határ őrszt jelentette: "Szolgálati időm alatt különös esemény nem történt, három illegálisan távoztak, három illegálisan bejöttek, egyenleg nulla." leereszkedtünk. Eleinte nagyon szép volt az út. Tulajdonképpen később sem volt csúnya, csak meglehetősen meredek. Az Óváról Mátrakeresztesre vezető Z-re emlékeztetett, de aztán bedurvult, s feladtam az összehasonlítást.

Egy idő után ugyan a meredek lejtő elfogyott, elvégre a Karancsban meglehetősen korlátozottak az ez irányú lehetőségek. Valljuk be, szép a Karancs, de azért a Himalájánál valamivel alacsonyabb. Na de ekkor sem pihenhetünk meg a babérjainkon. A további út tulajdon

képpen kényelmes volt, s attól eltekintve, hogy kezdett kissé alkonyulni nem volt semmi probléma. Ezért kissé tempósabban mentünk, mint az MVSC-és túrkrajelmező. Közkívánatra az útvonalat módosítottuk, nem mentünk végig a sárgán, levágtunk a pirosra. Szerencsénk volt, ahogy leértünk a buszmegállóhoz, jött is egy busz. Hétfő. Két lehetőség volt Rónabánya irányába, egy nagyon korai és egy késői busz. Mivel egyébként is aktuálissá vált némi locsolkodás, az utóbbit választottuk. Megérkezve Rónabányára irány a kocsmá. Mit lehet csinálni egy kocsmában? Természetesen inni, minden tudatlan-pardon - kevésbé tájékozott ember erre gondol először. Persze azt is lehet. Ha már ott voltunk többen ezt a lehetőséget is kihasználták, de nem ez a lényeg. Ha még valaki eddig nem jött volna rá, a kocsmákban bélyegezni lehet, már ha van bélyegző. S hogy minek? Hát ez egy lehetőség van. Szinte minden kocsmá beilleszthető valamilyen túramozgalomba. Mint például vár szinte mindenütt volt, s ha mégis létezne olyan magyar falu, amelynek környékén még csak egy vacak kelta vagy avar földvár sem állt, hát gyorsan kitalálunk egyet. Nem gond. Ha kell pár perc alatt a legendáját is összehozom. Típus modulokból gyorsan összeállítható. Hallottatok például a Szilvási palánkról? Eddig még én sem, de pár perc s megvan a legendája. Hogy valami meggyőzőbb bizonyíték jobb lenne? Mondjuk egy írásos emlék? Ezen ne múljon. Al Hakim Musztafa ibn Abreham, arab utazó és vándororvos, magyarul kuru-zsló, úti beszámolójában megemlíti, hogy a hitetlen gyaurok megakadályozandó a szomszédos várak igazhitű moszlimkatonaiknak anyagbeszerző akcióit, kellően el nem ítéhető módon palánkot emeltek a Szilváshegyre. Ezt a kiegészítő jövedelműktől el-eső, egyébként sem túlfizetett igazhitűek, Ahmedbég vezetésével önkéntes társadalmi munka akciókeretében megostromolták, s keményfőlörai ostrom után el is foglalták. Miután a kifosztott palánkvárat a törökök felgyújtották, megszűnt stratégiai jelentősége. Egyébként is, a jó palócok belátták, hogy sokkal könnyebb felgyújtani, mint felépíteni egy palánkot, így lemondtak az újjáépítéséről. A beszámoló eredeti példánya a Medinai Iszlám Történelmi Múzeum Kéziratárbán megtalálható, azt bárki ellenőrizheti. De ezen kitérő után folytatom a beszámolómat. Miután túlestünk a bélyegző lenyomatok, illetve az azokat helyettesítő nevesített pénzvári blokkok begyűjtésén, illetve az éppen aktuálisnak tartott italok fogyasztásán, elindultunk a Kis és a Nagyszilvás felé. Mit gondoltok milyen jelzésen? Egyet tippelhetesz. Hát a Bányász Körúton, azaz a sárga jelzésen. Na de trükkösen csináltuk ám! Először, megkerülve a közelebbi Nagyszilvást a Kisszilvársra mentünk fel. Majd úgy a Nagyszilvársra. Nagyon érdekes hely mind a kettő. A hegytetőt képező bazaltkúpokat hatalmas szikla hasadékok szabdalják fel. Ezek állítólag még ma is növekednek. Pár éve fedezték fel a hasadékokból nyíló Sárkánybarlangot. Mi a sárkányt nem találtuk otthon. A Nagyszilvás fel van még szerelve a környéken dy divatos bazaltömléssel. Talán ez még érdekesebb, mint az annyira felkapott Somoskő. De az biztos, hogy sokkal hatalmasabb. S még egy említésreméltó tény. Itt csatlakozott hozzánk csapatunkpót tagja, egy kutya, aki egészen a buszra szállásunkig elkísért. A bazalt képződmény megtekintése után Szilvás pusztá érintésével jelzelen "úton" indultunk a Bárna völgy felé. Na igen az időzjel indokolt, mert legalábbis az eleje mindennek volt nevezhető, csa kútnak nem. Állítólag azért vágtunk át kerítésen bozóton s egyéb lehetetlen helyeken, hogy ne veszítsünk szintet. Igaz, hogy normális úton közlekedve sem veszítettünk volna egy méterszintet sem, de ez más kérdés. A kezdeti terepgyakorlat után kényelmes úton mentünk egészen a Bárna völgyig. A patakon kissé kalandosan átkelve kijutottunk egy széles útra, mely egyenesen Bárnára vezetett, s közvetlenül előttünk állt a nevezetes Szer-hegy. Ez a hegykivételesen nem a bazalt, hanem a homokkőképződményeiről nevezetes. De azért ezt is érdemes megnézni, főleg alulról, mert úgy a kényelmesebb. Itt működésbe lépett az MVSC effektus, azaz csapatunk kétféle szakadt. Egyesek, köztük szerény személyem, alkalmazva, a legjobb az egyenes út elvét, közel egyenesen (és vízszintesen) megindult Bárna felé. A társaság másik része megindult a később Szar hegyre átkeresztelt hegy csúcsa felé. Elég kalandos útjuk volt, a csapatuk továbbszakadozott. Ketten fel is jutottak a csúcsra, megtalálták a Nógrád Csúcsai jelzést, sőt a turista utat is. Ők azon jöttek le. Hát a többiek? Pár óra késéssel ők is leérték. Ép csontokkal!!! A falu szélén megkajáltunk. Szerencsére véletlenül volt nálam egy üveg Debrői Hárslevelű, így a szomjhalált is megúsztuk. Mert ezen kívül legfőbb forrásvízből állt a folyadék utánpótlás összes lehetősége, mivel az összes kocsmá zárva volt.

SALGÓTARJÁNI SALÁTA

Közben befutottak Zsókaék, a Szer-hegy meghódítói. A csapat többszöri átrendeződése után páran megszálltuk a legreményteljesebbnek tűnő kocsmá előtti térséget. De reményeink nem váltak be, nem győztük kívánni a nyitást. Úgy döntöttünk, ha még aznap el

akarunk jutni valahova, akkor indulni kell. Mivel míg mi a kocsmá bejáratát őriztük, páran Vilma vezetésével nekivágtak a közelebbi Bárna Nagykőnek, úgy döntöttünk, hogy mi a társadalmi imunka megosztás jegyében a Kiskőre megyünk. Ahogy elindulunk észre vesszük szemközti oldalban a közben megkerült Gizikét. Hangeffektus segítségével (Píííí!!!) kapcsolat felvéve. Bár akusztikus visszajelzés nem érkezett, de Gizike ráutaló magatartásából (intégetés) megállapítottuk a kapcsolat létrejöttét. A falu szélén még vételeztünk némi forrásvizet, majd erős tempóban megindultunk felfelé. Hamarosan találoztunk Gizikével. Majd tovább a jelzett úton. Nem, most kivételesen nem a Bányász Körtúrán. Most más iparágat választottunk, kohászokdtunk, azaz a Kohász Kéket választottuk. A Nagykő nyergéig elég szépemelkedő, onnan állítólag egy szép szintben haladó út visz Kiskőre. Állítólag. Aki ezt megállapította, az biztosan nem használt vízszintmérőt. A Bárnai Kiskő. A változatoság kedvéért ismét bazalt. Érdekesége a barlangja, egy hatalmas bazaltbuborék. Melybe egy mesterséges vájat vezet, állítólag egy a legendáknak felülő kincskereső uraság vágatta. Plusz szép kilátás. Ismételt étkezés, majd indulás vissza. Tempó jó. Cél a busz indulás előtti kocsmalátogatás, minimális cél: korsó sör. Cél teljesítve. A buszmegállóban megválnak hű társunktól, a hozzánk csapódott négy lábú tartalékos turistától.

Kedd, utolsó nap. Gizike és Ica reggel a csapatindulása előtt még begyűjtene, egy elmaradt BK jelzést. Csomagjainkat lehordjuk az előcsarnokba, a porta elé. Utána indulás Baglyas-kő felé. Érdekes vulkáni képződés a város területén belül. Még némi kis túrázás, egy újabb szakasz a Bányász Körtúrából, de ez már nem az igazi. Végül mintegy betetőzésül a kálváriánál ereszkedünk le. Vasút. Vonat késik. Sokat. Pedig nem jön (azaz csak jönne) messziről. De mozdony nélkül nem megy neki, hiába lejt a pálya. Tartalék mozdony elhúz, majd további bőséges várakozás után vonat 1+1 dízel mozdonyral befut. Jó akkor nem fut, csak bejön. Egy, maximum két kilométer, majd újabb hosszas várakozás. Ehhez képest a szombati vonat... Még jó, hogy volt nálunk bőven dobozos sör. Megdődött a gond, mivel töltjük Hatvanban azt a rengetek csatlakozási időt. Épphogy annyit időnk volt, hogy a Restiben megigyük egy sört. Kérünk a peronra. Hangosbemondó bemondta a belít, azaz előre láthatóan 40p késés. Felszálltunk egy személyre. Na az egy külön szám, Abonyban kb. egy órát állt, igaz erre legalább számítottunk. De ez kellő mennyiségű sörrel elviselhető.

LÁNYI LÁSZLÓ (MVSC)

Az előző írásban feltűnően sok kocsmázás szerepel... ezért jöjjön itt egy „kocsmadal”

Egy kis kocsmában gyakran összejöttünk
Úrítgettünk néhány pohár sört
Másokon mi annyi jót neveltünk
S tervezgettük ifjan a jövőt.

Azok a szép napok
Csak arra gondolok
A tánc az élet véget sosem ér.
Az élet oly nehéz
De győzni kell és kész
Az ifjúság a jövőtől nem fél.

Aztán jöttek dolgos szürke évek
Hová tűnt a sok lázas remény?
A kis kocsmában találkozánk véled,
Meggérdezném: Emlékszel-e még?

Azok a szép napok
Csak arra gondolok
A tánc az élet véget sosem ér.
Az élet oly nehéz
De győzni kell és kész
Az volt csak szép ó igen az volt szép.

A kocsmánk előtt megálltam ma este
Minden úgy volt, ahogy azelőtt.
A poháron az üveg képem lestem
S idegenként figyelgettem őt

Azok a szép napok
Csak arra gondolok
A tánc az élet véget sosem ér.
Az élet oly nehéz
De győzni kell és kész
Az volt csak szép ó igen az volt szép.

Az ajtón át egy ismerős hang csendült
Látom arcod, szólítod nevem
Ő barátok idősebbek lettünk,
De közös álmunk megmaradt nekünk

Azok a szép napok
Csak arra gondolok
A tánc az élet véget sosem ér.
Az élet oly nehéz
De győzni kell és kész
Az volt csak szép ó igen az volt szép.

Volt még egy kis helyem ....

Mondja, kalauz úr, most éppen miért álltunk meg! Ez egy gyorsvonat!

- Hát azért, kedves uram, mert egy tehén fekszik a síneken.
- Hallja-e, igen sok tehén lehet erre felé! Egy óra alatt már negyedszer állunk meg!
- Nincs itt tehén, csak egy. De hát mit csináljunk, kedves uram, ha mindig utolérjük!

A kalauz vizsgálgatja a jegyeket a vonaton.

- Itt valami tévedés lesz - mondja az egyik utasnak -, a maga jegye Paksra szól, ez a vonat viszont Miskolc felé megy.
Az utas dühösen:
- Hát hol jár az esze ennek a mozdonyvezetőnek?

Egy frusztrált utazó panaszkodik az állomásfőnöknek:

- A vonat ismét késik! Nem is értem, hogy mi értelme van a menetrendnek?
- Nézze, ha a vonatok menetrendszerű pontossággal érkeznének, és indulnának, akkor viszont mi értelme lenne a váróteremnek?

Az utazó bemegy a vasúti étkezőkocsiba, és bécsi szeletet rendel.
Telik az idő, tíz perc, húsz perc - de sehol semmi. - Mondja főúr - szól az idegeskedő utas a pincérnek -, jön az a hús, vagy nem jön? - Azonnal itt lesz, kérem - feleli a pincér -, csak még öt kilométernyi túrelmet kérek.

VÁROSTÉRKÉP

